
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Herreras, Aleix; Ballester i Gibert, Jordi, dir. Mercury & Caballé : Barcelona : la construcció d'un somni. 2013. 80 pag. (809 Grau en Musicologia)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/136850>

under the terms of the license

Mercury & Caballé

Barcelona
La construcció d'un somni

ALEIX HERRERAS

*Mercury
& Caballé*

*Barcelona
La construcció d'un somni*

? JCGV FCP PCP ? Q A ? P PCP ?

Mercury & Caballé. Barcelona. La construcció d'un somni

©Aleix Herreras Carrera

Grau de Musicologia. Universitat Autònoma de Barcelona

Barcelona 2013

ÍNDEX

PRESENTACIÓ	5
Montserrat Caballé	7
Freddie Mercury	11
ADMIRACIÓ PER LA DIVA	19
LA PRIMERA CITA	23
LA CABALLÉ I ELS JOCS OLÍMPICS	27
<i>BARCELONA</i> , LA CANÇÓ	29
ENREGISTRAMENT DEL DISC	31
LES CANÇONS	37
EN FREDDIE I LA SEVA MALALTIA	49
PROBLEMES DE VEU: <i>LA NIT A BARCELONA</i>	53
PRESENTACIÓ DEL DISC	57
EL LLEGAT	59
NOTES	65
IMATGES	69
FONTS	71

PRESENTACIÓ

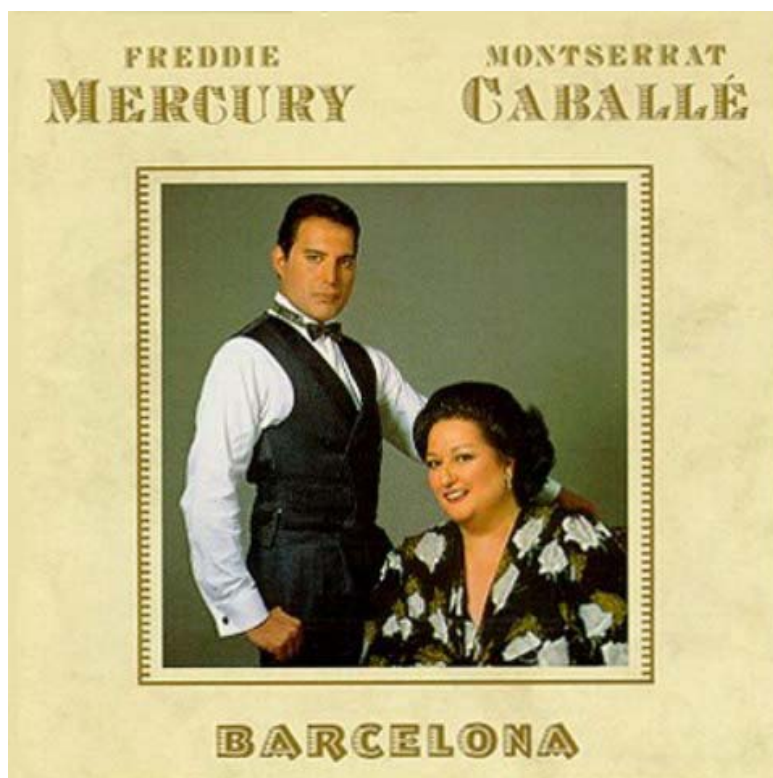
Barcelona va ser un exemple de l'alt talent musical del Freddie. Ell no només era un cantant pop, era un músic que seia al piano i componia. Va descobrir una manera de fusionar els nostres estils musicals. És el primer i l'únic que ho ha sabut fer.¹
(Montserrat Caballé)

L'any 1988 va sortir a la llum un disc molt curiós: *Barcelona*. Els dos protagonistes d'aquesta obra, Freddie Mercury i Montserrat Caballé ja havien llançat una exitosa cançó amb el mateix nom un any abans. Es tractava d'un experiment del líder de Queen? la creació d'un nou so que portava les seves idees a un nou context? O és una creació conjunta dels dos cantants, que van saber fer que les seves veus, ja úniques per separat, es complementessin amb un resultat insòlit? Pel tipus de so de l'àlbum sembla que haguessin comptat amb una orquestra, però es tracta d'una obra d'estudi, que combina alguns elements clàssics amb els mètodes d'enregistrament i creació de so més avançats de l'època. Gran part dels enregistraments es van fer en el que aleshores es considerava el millor estudi de gravació de rock del món.

Però, com dues persones procedents d'entorns tan diferents van arribar a gaudir d'un projecte conjunt? Com van arribar a connectar i a trobar-se musicalment l'un a

l'altre? En aquesta investigació intentarem respondre totes aquestes preguntes. Tots els curiosos i fans d'aquests dos músics podran gaudir en les següents línies d'una veritable història d'admiració, amistat, inspiració artística i treball en equip.

Si algú vol seguir indagant sobre la vida i obra d'aquests dos personatges, així com conèixer més a fons la història de Queen, a les fonts trobareu una substanciosa bibliografia que segur serà del vostre interès.

Portada del disc (a)

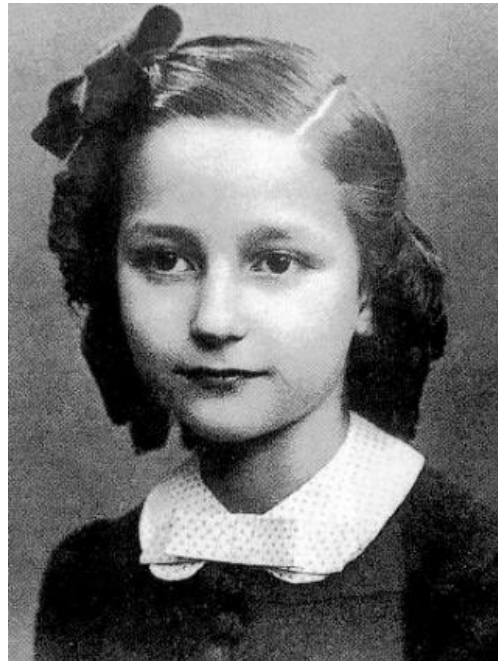

Foto de contraportada (b)

Per començar estaria bé saber d'on surten aquests dos grans de la música i com van arribar a ser les estrelles (cadascú en el seu respectiu camp musical) que han arribat a ser i a tenir la personalitat amb que s'han mostrat al món i les hem conegut. Qui són la Montserrat Caballé i el Freddie Mercury?

MONTSERRAT CABALLÉ

Els seus pares, l'Anna i el Carles, instal·lats al barceloní barri de Gràcia, van passar dificultats econòmiques durant la Guerra Civil que anaren a pitjor quan la mala salut de l'home l'impedí seguir treballant amb regularitat. La seva primera filla, la Montserrat, va néixer al carrer d'Igualada el 12 d'abril del 1938, en plena guerra.²

La Montserrat de petita (c)

En aquella època, per matricular-se al Conservatori del Liceu calia tenir una edat determinada, així que la mare va falsificar la data de naixement de la seva filla, avançant-la cinc anys (aprofitant que semblava més gran del que era). La Montserrat alternava els seus estudis musicals amb el treball a un taller on fabricaven mocadors.³

El seu oncle matern, l'Alfred Folch, que treballava de sereno a la Bonanova, coneixia la família de l'aleshores ja difunt Eusebi Bertrand i Mata, un industrial tèxtil que s'havia distingit en ocasions per accions solidàries. Els fills solters de l'empresari van finançar els estudis musicals de la jove Caballé, en un principi amb la promesa que així ho farien fins que obtingués el primer contracte, i convertint-se després en mecenes de la cantant. També li van posar a disposició un piano perquè practiqués a casa i l'ajudaren a rodejar-se de gent influent.⁴

El 1955 Montserrat finalitzaria els seus estudis amb un examen final en forma de concert en la darrera interpretació del qual, cantant la penúltima nota de l'ària *Und ob die Wolke* (*Der Freischütz*, de Carl Maria von Weber) es desmaià i quedà inconscient. Un membre del jurat es va negar a admetre que no havia acabat per raons de salut i el conservatori no la va premiar amb la medalla d'or que preveia donar-li.⁵

Després d'anys viatjant per Europa actuant en produccions d'arreu i intentant fer-se un lloc en el món de l'òpera, la Montserrat va donar el salt a la fama en un cop de sort a Nova York l'any 1965. En aquella època Maria Callas havia fet ressorgir el belcantisme i es barallà amb una discogràfica per poder enregistrar *Lucia di Lammermoor* de Donizetti. El fundador de l'*American Opera Society*, Allen Sven Oxenburg, va impulsar iniciatives amb Callas i les cases discogràfiques començaren a mostrar interès en publicar òperes oblidades. La Society organitzà la presentació d'una altra obra de Donizetti (*Lucrezia Borgia*, 1833) al Metropolitan de Nova York. La soprano seria Marilyn Horne, una cantant nord-americana que començava a destacar. Mentrestant, la Montserrat Caballé tenia un contracte a Anglaterra per actuar al Festival de Glyndebourne. Però una trucada del seu germà Carlos l'avisà que Horne havia anul·lat la seva actuació al Metropolitan perquè estava embarassada. Com que Oxenburg no havia trobat una cantant per substituir-la, li oferiren a la Montserrat l'oportunitat de fer-ho. En Carlos la va convèncer que havia d'acceptar i aprendre la partitura quant abans millor. Montserrat començaria els assajos del festival anglès amb uns dies de retard i viatjà a Nova York, on Oxenburg li facilità un hotel i un piano per practicar. El 20 d'abril d'aquell any actuà al Metropolitan en una sessió enregistrada en la qual els assistents no acabaven d'entendre perquè havien substituït a Horne per una soprano desconeguda. El titular del *New York Times* del ma-

tí següent, però, no podia ser més aclaridor: *CALLAS + TEBALDI = CABALLÉ* (insinuant que la veu de la soprano catalana era com la de les famoses Maria Callas i Renata Tevaldi juntes). Aquí comença la imparable projecció mundial de La Caballé en el panorama operístic, que més tard s'estendria amb incursions puntuals en altres estils musicals, com la col·laboració amb Mercury que nosaltres tractarem.⁶

La Caballé de jove (d)

FREDDIE MERCURY

Els pares de Farrokh Bulsara (el nom real de Mercury) eren dos **parsis** nascuts a la Índia colonial (abans de la independència). La seva nacionalitat era indo-britànica. El pare, Bomi Bulsara, va començar a treballar per al govern britànic, motiu pel qual se'l destinà a la colònia anglesa de Zanzíbar (a l'actual Tanzània, a Àfrica). Va ser en aquesta illa on l'any 1946 va néixer el primogènit Farrokh, quan la seva mare només tenia 18 anys, el dia 5 de setembre (casualment, el dia de l'Any Nou parsi). ⁷

✍ Els **parsis** són els membres de la comunitat de religió zoroàstrica. Descendeixen dels perses que emigraren a la Índia durant els segles VII i VIII per escapar de la persecució dels musulmans. Els parsis, al igual que els jueus, han canviat de residència al llarg de la història creant comunitats perifèriques al voltant de tot el món. Els llocs on hi ha comunitats més nombroses d'aquesta ètnia són Pakistan i la Índia, tot i que el lloc d'on descendeixen pertany a l'actual Iran. El Zoroastrisme és una creença religiosa monoteïsta que existeix des del segle VI aC., moment en què es diu que visqué el seu fundador: Zoroastre, a baix, a la fotografia (e). Segons els dogmes d'aquesta religió, l'homosexualitat no és només pecaminosa, si no que a més és una forma de culte al diable. En Freddie respectava de tot cor les creences religioses de la seva família, i és possible que aquesta fos una de les raons per les que ocultà durant tants anys la seva orientació sexual (als anys 80, ja es mostrà obertament gay).

Amb un sou modest que a altres parts del món no hagués permès grans luxes a la família, en Bomi Bulsara va poder permetre's a l'illa africana una vivenda còmode, davant del mar i amb alguns servents domèstics. Jer, la mare, recorda el seu fill com un nen carinyós i tímid, apassionat per estils de música molt diversos: folk, òpera, música clàssica, rock, ... El 1952, quan en Farrokh tenia 6 anys, va néixer la seva germana Kashmira, però convisqué amb ella durant molt poc temps perquè a inicis de l'any 1955 van enviar al primogènit a estudiar a l'Índia.⁸

Farrokh de petit (f)

Durant aquella època, el nivell de l'educació de Zanzíbar no era massa bo. I a més el pare es traslladà a treballar a l'illa de Pemba (la més subdesenvolupada de les illes que conformen l'antiga colònia). Així que pensaren que el millor seria enviar-lo a un internat a prop de Bombay, on vivien les ties (materna i paterna). Van matricular el petit Farrokh al col·legi anglicà St. Peter's de Pachgani. Havia d'estudiar allà durant una dècada durant la qual només veuria als seus pares un cop a l'any (bàsicament als estius). Tot i que ell havia sigut adoctrinat i iniciat en la religió familiar (el Zoroastrisme), allà rebé una formació

anglesa completa, enfocada a l'ingrés a Cambridge als 18 anys i amb uns mètodes d'educació basats en la disciplina i el respecte a l'autoritat. Només es disposava d'aigua calenta dos dies a la setmana, no es permetia que cap alumne sortís del recinte sense anar acompanyat d'un membre del personal intern i els nens dormien en habitacions col·lectives d'uns vint alumnes. Durant aquells anys va fer amistats molt profundes i cada cop veia menys als seus pares (al final, ni tan sols passava els estius amb ells). Els seus amics van ser la seva família i el començaren a conèixer com el "Freddie" (ja que Farrokh era un nom difícil de dir en la pronunciació parsi). Alguns també li deien "Bucky" ("conillet", en honor a la seva sobrenatural dentadura). A pesar del sentenciat distanciament que tindria de per vida amb la seva família, el Freddie tingué bons records d'aquella escola, i ell mateix va admetre que allà aprengué a cuidar de sí mateix i a créixer ràpid.⁹

Freddie (al mig) amb el seu primer grup de música, on ell era el pianista (g)

Durant l'adolescència va destacar en art, música i esport. Li encantava dibuixar, va formar un grup de música i va guanyar competicions en esports individuals. A l'arribar a primer de batxillerat, però, les seves notes començaren a empitjorar fins al punt d'abandonar el col·legi abans de començar el segon curs. La seva confosa sexualitat i la passió que sentia per la música i el dibuix el dugueren a buscar noves sendes. Va tornar a Zanzíbar l'any 1963 per acabar el batxillerat en un col·legi catòlic, i un any després esclatà la Revolució de la colònia, en què s'enderrocà al sultà del país i s'acabà el domini britànic. Molta gent va morir durant els conflictes bèl·lics. Com que tenien la doble nacionalitat amb el Regne Unit, la família Bulsara emigrà a una humil casa de Feltham, al costat de l'aeroport de Heathrow (a les afores de Londres), on en Freddie coneixeria un nou estil de vida del qual mai volgué desprendre's.¹⁰

L'any 1966 inicià els seus estudis artístics. Es llicencià tres anys després en Grafisme i Disseny. La seva intenció era ser il·lustrador professional i guanyar-se la vida com a *free-lance*, però la vida universitària li canvià les expectatives. Va acostumar-se a passar les nits fora i a dormir al terra de les cases dels seus amics de Londres o a qualsevol portal. Els estudis l'avorrien i durant les classes no feia més que esbossos del seu ídol: en Jimmi Hendrix (de qui va fer el treball d'investigació final i de qui rebé notables influències musicals). Durant les vacances universi-

tàries treballava al departament de càtering de l'aeroport.¹¹

El millor amic d'en Freddie a la facultat, Tim Staffel, tenia un grup de rock anomenat Smile, el guitarrista del qual era Brian May (més tard s'afegiria en Roger Taylor com a bateria). El Freddie els acompanyava als assajos i als concerts com a fan de primeríssima fila. Entaulà una amistat molt forta amb tots. S'associà amb en Roger per obrir un parada al "mercadillo" de Kengsinton (on, al principi hi venien il·lustracions i després roba de segona mà).¹²

El cantant de Smile, Tim Staffel, abandonà el grup perquè no li seduïa la vida miserable i cansada del músic amateur. Però en Freddie va cantar i tocar en diversos grups abans d'unir-se amb May i Taylor. Va forjar-se un personatge enèrgic i agressiu destinat a oferir espectacle. En algunes ocasions arribà fins i tot a presentar-se com a *Fred Bull* ("El Toro Freddie"). Quan per fi va unir-se amb els altres dos músics van fundar la banda Queen, i en Freddie va adoptar el cognom *Mercury* (el missatger dels Déus) després que en una cançó esmentés la seva mare com a *Mother Mercury* (lletra de *My Fairy King*, del primer disc de la banda: *Mother Mercury / look what they've done to me / I cannot run I cannot hide*). Les referències místiques i astro-lògiques són constants en la seva obra: observem l'escut de la banda, dissenyat per ell mateix: cadascun dels animals que hi apareixen dibuixats representen els horòs-

cops dels membres del grup (tret de l'au fènix que presideix junt a la "Q", que era el símbol de la seva escola de Panchgani). L'any 1971 s'incorporà al grup un excel·lent baixista: John Deacon. El quartet ja està format... i la resta de la llegenda ja la coneixem.¹³

Queen durant les sessions fotogràfiques per a la portada del seu tercer àlbum (h)

Les composicions d'en Freddie amb Queen tenien en molts casos influències de música clàssica i òperes. Per citar dos exemples, ambdós de l'any 1975, podem escoltar la part coral de *Bohemian Rhapsody* (sens dubte la gran obra mestra del compositor) o el piano barroc de *Love Of My Life* (per als intèrprets d'aquest instrument, una empresa difícil). De vegades la influència clàssica no estava en l'estil i la forma, si no en les modulacions harmòniques de les composicions: en el clímax de *We Are The Champions*, per exemple, empra, en una tonalitat diferent, les mateixes modulacions que el famós segon moviment de la *Patètica* de Beethoven. Observem primer el fragment de *We Are The Champions* (minut 00:22 de la cançó), parant atenció a l'acompanyament del piano amb acords:

Chords: E $\flat$ B $\flat$ /D C m7 F B $\flat$

I've had my share, of, sand kick-ed in my face but I've come through

A continuació podem veure que es tracta d'una adaptació dels acords que es fa en aquest fragment de la *Patètica*, però en diferent tonalitat:

Hi ha altres exemples no tan críptics, on l'evocació d'un clàssic és completament buscada: a *It's A Hard Life*, la preciosa balada de l'any 1984, la introducció de la cançó no és més que la famosa ària *Vesti la giubba*, de l'òpera *Pagliacci* de Leoncavallo. Comparem les dues línies melòdiques. La d'*It's A Hard Life* en en Do menor:

I l'original de Leoncavallo en La menor:

ADMIRACIÓ PER LA DIVA

Els 80 canviaren les maneres de fer, de vestir i de viure dins el *Rock 'n' Roll*. Queen començaria a ser conegut com un grup d'*Stadium Rock* (o *Arena Rock*), pels concerts multitudinaris amb que delectaria milions de fans al voltant de tot el món en estadis i grans arenes: produccions milionàries amb espectacles de llums, fum, petards i grans pantalles. Freddie Mercury esdevingué un dels líders més enèrgics del panorama musical, i la seva capacitat per connectar amb les grans masses el convertí en un home misteriós, tímid en el tracte personal, que mai semblava actuar amb més naturalitat que quan estava dalt de l'escenari.

Durant l'any 1981 la vida de Freddie Mercury avançava com una supernova: entre gires internacionals, l'estrena de l'exitós àlbum de Queen *The Game* i la conquesta del mercat nord-americà, on la cançó estrella a les ràdios era *Another One Bites The Dust*. Va ser en aquesta època que Freddie s'enamorà de la que més tard va assegurar que era la veu més bonica del món. Assistí a la representació de l'òpera de Verdi *Un ballo in maschera* a la Royal Opera House de Londres. Després d'anys escoltant-lo en diversos enregistraments, gaudí de la veu en directe del tenor Luciano Pavarotti. Però el que el deixà bocabadat durant l'actuació fou la veu de la soprano catalana Montserrat

Caballé. Segons expliquen els seus acompanyants, tan bon punt la sentí quedà extasiat.¹⁴

Tres anys més tard, durant les sessions d'enregistrament del seu primer àlbum en solitari *Mr Bad Guy* a Munich, Freddie mostrà a **Jim Beach**, el seu manager, una gravació de Montserrat Caballé. “M’agradaria gravar alguna cosa amb ella”, li digué. La fascinació per la veu de la soprano en aquella època pot apreciar-se en curioses innovacions de les seves produccions en solitari, com la part final del tema *Man Made Paradise*, de l'àlbum anteriorment esmentat, on experimenta amb la seva veu en falset sobre una base de cors gravats per ell mateix amb una sensibilitat i cura extrema.¹⁵

Jim Beach va ser manager de Queen des del 1978 i també exercí com a tal en els projectes en solitari de cadascun dels membres de la banda. Durant els anys 70 Queen tingué problemes amb el seu primer manager, que va enriquir-se a la seva costa i deixà al grup en la ruïna després de la producció dels seus tres primers àlbums (tot i que el tercer àlbum, *Sheer Heart Attack*, arribà a tenir èxit internacional). El Jim intercedí per ells com a advocat i també els negocià un acord més beneficiós amb una discogràfica. A la fotografia (i) veiem en Jim amb els membres de Queen Brian May i Roger Taylor.

L'any 1986 Jim Beach establí contacte amb el promotor de Queen a Espanya (**Pino Sagliocco**¹⁶) per a organitzar una trobada entre en Freddie i la Montserrat. Durant la Magic Tour (la gira que seguí l'estrena de l'àlbum de Queen *A Kind Of Magic*) en Freddie havia concedit una entrevista en la qual li preguntaren qui tenia la millor veu del món. Ell contestà: *No ho dic perquè em trobi a Espanya, però per a mi, Montserrat Caballé té la millor veu de tots els éssers humans vius*. Ella s'adonà del que havia dit en Freddie. Finalment Jim Beach entrà en contacte amb el Carlos (germà i manager de Montserrat) i es concertà una cita per als dos cantants el març del següent any.¹⁶

¹⁶ Pino Sagliocco, promotor musical, havia produït macro-esdeveniments com els concerts de Queen i Rod Steward a Espanya abans de responsabilitzar-se de la creació del *Festival Ibiza 92*, on actuaren junts per primera vegada en Mercury i la Caballé l'any 87. Sense el seu interès el projecte *Barcelona* no hagués avançat mai.

LA PRIMERA CITA

Van asseure's. El Freddie i la Montserrat estaven l'un al costat de l'altre i la resta de nosaltres al voltant seu, i durant dos o tres minuts hi hagué un silenci. Flavors en Freddie es girà cap a la Montserrat i digué "Bé, tinc una cançó per a tu, podria mostrar-te-la?" I això fou el que trencà el gel. "

(Peter Freestone)

El 24 de març del 1987, la Montserrat i el Freddie es trobaren a l'hotel Ritz de Barcelona. Fou el naixement de la col·laboració més extraordinària de la música moderna.¹⁸

En Mercury viatjà en avió a Barcelona amb Jim Beach, **Peter Freestone** i **Mike Moran**. El Freddie portava un cassette amb una cançó que havia escrit especialment per a la ocasió (*Exercises In Free Love*) i algunes idees més. Estava insòlitàment nerviós durant el vol. La Montserrat li

✍ Peter Freestone va treballar per a Queen durant tres anys abans de convertir-se en l'assistent personal de Freddie Mercury l'any 1982. Mantenien una forta amistat i s'acompanyaven sempre l'un a l'altre. El Freddie Mercury era molt conscient sobre la seva imatge pública, sobre l'estètica i sobre fins a on volia mostrar i ocultar de la seva vida privada. En Peter fou una persona clau per a mantenir la seva intimitat a l'ombra, i els seus consells eren molt valorats per part del músic. A la seva mort l'any 1991, Freestone va rebre cinc-centes mil lliures d'herència d'en Freddie. A baix, a la fotografia (j), els veiem als dos de festa.

havia enviat alguns vídeos amb les seves actuacions i li demanà a canvi l'obra completa de Queen.¹⁹

Al Ritz ho havien preparat tot al detall i amb un luxe desmesurat: un menjador privat junt al jardí amb un piano i un sistema d'amplificació electrònic per escoltar les gravacions. La Caballé arribà tard i al Freddie aquell lapse de temps el semblà una eternitat.²⁰

✍ Mike Moran és teclista, compositor i productor musical. Ha col·laborat en la composició i instrumentació de musicals i bandes sonores (com la de la pel·lícula *La Misión*). A més de amb Queen i Freddie Mercury, ha treballat junt a músics com Ozzy Osbourne, George Harrison i David Bowie, entre d'altres. Conegué al Freddie al musical *Time*, on establiren amistat. Fou l'arrangista i pianista d'en Mercury en la producció del disc *Barcelona* i destaca per les seves acurades instrumentacions. Apareix al videoclip de la cançó com a director amb una batuta lluminosa marcant el compàs, tal com veiem a la fotografia (k)

El Freddie havia preparat amb el pianista Mike Moran la *demo* per a la Montserrat (*Exercises in free love*), en la qual cantava en falsetto imitant la tessitura de la cantant. Havien instal·lat un sistema d'amplificació al jardí del Ritz per escoltar les demos. La Montserrat després d'escoltar la gravació preguntà: “Puc cantar-la al recital que tinc el pròxim diumenge al Covent Garden?”²¹

Exercises In Free Love és un experiment de Mercury. Realment es tracta d'un "exercici", com diu el títol. La veu d'en Mercury en falsetto intenta imitar la d'una soprano, sostenint-se sobre un piano fortament ornamentat en mans de Mike Moran. Aquesta composició va adaptar-se per a l'àlbum *Barcelona*: la cançó "Ensueño" de l'àlbum, on sentirem al Freddie cantant en castellà una lletra escrita per la pròpia Caballé que parla de l'experiència que compartiren junts.

Single de Barcelona / Exercises In Free Love (I)

LA CABALLÉ I ELS JOCS OLÍMPICS

Montserrat Caballé feu una important tasca per afavorir el nomenament de Barcelona com a ciutat olímpica: va fer un concert a Lausanna (Suïssa), on Barcelona fou seleccionada en la 91ª sessió del Comitè Olímpic Internacional, el 17 d'octubre de 1986. Durant aquella època a ella ja l'havien contactat en relació amb la promoció dels Jocs Olímpics del 1992. Mesos més tard, el Freddie Mercury ja hauria compost la cançó *Barcelona*, que seria un importantíssim element promocional per a les olimpíades i la Ciutat Comtal.²²

Després d'unes funcions al Teatro de la Zarzuela de Madrid, la Montserrat va fer un recorregut per diverses ciutats d'Amèrica i finalment va anar a Londres a fer un recital a la Royal Opera House (també anomenada *Covent Garden*, pel barri on està situada) en el qual va lluir moltes peces que mai havia cantat en directe, entre elles *L'Olimpiade* de Vivaldi, que va incloure per a celebrar el nomenament de Barcelona com a ciutat olímpica. Aquella nit, a l'hora dels bisos, va reaparèixer en escena acompanyada pel Freddie Mercury. La Montserrat va explicar que aquella persona era un admirador seu que li havia escrit una cançó que ara interpretaria ella (*Exercises in free love*). La gent que, atònitament, ho va presenciar en directe no suposava que ambdós cantants quedarien associats

per sempre amb el seu futur projecte. Aquella nit la Caballé va anar a la casa londinenca de Mercury.²³

La mansió que tenia el Freddie Mercury a Kengsinton es diu Garden Lodge (posteriorment a la seva mort, la casa fou heretada per la seva millor amiga i ex-parella **Mary Austin**[👩]). Aquella nit la Montserrat Caballé va anar a sopar allà i es quedà amb el Freddie i el Mike Moran fins les cinc del matí bevent bon champagne i cantant cançons de Queen al piano. Va ser allà on es trobaren l'un a l'altre, creant una nova textura de veus que es complementaven perfectament. Dues de les tessitures més àmplies del món cantant conjuntament.²⁴

👩 **Mary Austin**, a la fotografia (m) junt al Freddie, fou la nòvia del cantant durant la primera meitat de la dècada dels 70. Visqueren junts a Londres i després de la seva separació el Freddie va confessar en diverses ocasions que mai havia tornat a enamorar-se d'algú com ho va fer de la Mary. Des de la ruptura van teixir una amistat profunda i estigueren l'un per l'altre fins el dia que ell morí. Algunes de les cançons d'amor més famoses que va compondre estan dedicades a aquesta dona, com *Love Of My Life* (1975), que posteriorment es va convertir en un himne durant els directes de Queen amb la versió íntima on veiem únicament al Freddie (a la veu) i al Brian (a la guitarra acústica). En alguns concerts realitzats a estadis de llatinoamèrica durant els anys 80, sentir el públic cantant conjuntament la tornada de la cançó posa literalment la pell de gallina.

BARCELONA, LA CANÇÓ

Estava al setè cel. [...] pel que sé d'en Freddie, un dels més grandiosos i meravellosos moments de la seva vida fou quan la Montserrat va venir a Londres i va cantar la seva part per a Barcelona [la cançó]. Després que fessin això, de camí a casa des de l'estudi, recordo en Freddie mirant-me i dient-me: "Ja està! Ja ho he fet! Jinc la seva veu dins la meua música!".²⁵

(P. Freestone)

La idea de fer una cançó de la ciutat de Barcelona va ser de la Montserrat Caballé, i, en un principi, aquest havia de ser el projecte conjunt dels dos cantants. *Barcelona* (la cançó) va ser gravada l'abril de 1987 i el mes següent van interpretar-la a la discoteca de la que Pino Sagliocco era co-propietari: el *Ku Club* a Eivissa (actualment el *Privilege Ibiza*, el club nocturn més gran del món segons el llibre Guinness dels Records). Fou el final de l'espectacle retransmès internacionalment *Ibiza 92*. La calorosa recepció que va tenir la cançó entre l'audiència espanyola animà als dos cantants a seguir endavant amb la seva col·laboració. Així, *Barcelona* es convertí més tard en el tema que donà títol al seu àlbum, i també esdevingué un hit mundial a les ràdios, com a single i com a videoclip.²⁶

El single *Barcelona* va sortir a la llum a Espanya el 21 de setembre. Es vengueren deu mil còpies en menys de tres hores. També es rellançà a la venda cinc anys més tard, durant els Jocs Olímpics, moment en que arribà al número 2 al Regne Unit.²⁷

Videoclip de Barcelona (n)

ENREGISTRAMENT DEL DISC

Encara que sembli impensable quan l'escoltem, l'orquestració dels temes d'aquest àlbum es va fer gairebé en la seva totalitat amb teclats i sintetitzadors. En Mercury ja estava lidiament amb el que suposava compondre per a una persona que venia d'un àmbit musical completament diferent al seu, i escriure partitures completes per a orquestra i partícels se sortia massa de la seva zona de confort (al cap i a la fi, ell no sabia escriure partitures, ni solia treballar amb aquest procediment).²⁸

El resultat final dels enregistraments és al·lucinant i sona amb més cohesió i sensibilitat que determinades orquestres que han intentat interpretar la música d'aquest àlbum. Les idees de Mercury i Moran estan dutes a terme amb una precisió i perfeccionisme mil·limètric, i amb excepció d'alguns instruments (com el baix i el contrabaix, per al qual van comptar amb col·laboracions externes), ells mateixos van interpretar el gruix del conjunt amb sintetitzadors. El piano, teclat i òrgan hammond està interpretat quasi íntegrament per Mike Moran i totes les veus dels cors foren cantades per Mercury, excepte a *The Golden Boy*, on comptà amb l'ajuda de col·laboradors per a la formació d'un cor gospel.²⁹

Tota la música de l'àlbum està composta per Moran i Mercury: en un principi, el Freddie creava les idees originals i les melodies, i el Mike s'encarregava dels arranjaments i l'orquestració. Quant a les lletres, la d'*Ensueño* la va escriure la Caballé i la de *The Fallen Priest* i *The Golden Boy* en Tim Rice³⁰. La resta son obra de Mercury i Moran.³⁰

Rec que d'aquella manera [el duet amb Montserrat Caballé] el Freddie podia sentir amor per les dones, un amor que podia expressar i fomentar de veritat. Perquè el Freddie adorava les dones. Es delectava en la seva feminitat, en el seu aspecte físic, en la seva forma de vestir i fins i tot en el seu olor. En les seves diferències respecte dels homes. Es evident que Freddie estimava Mary [Mary Austin]. Quan jo sortia a sopar amb ell i Elaine

³⁰ Tim Rice és un famós lletrista anglès que havia treballat per a musicals, televisió i ràdio. Ha col·laborat en projectes com la banda sonora de *The Lion King*, junt a Elton John. Durant els 80, ell i en Freddie es conegueren a través d'una amiga en comú i van entaular amistat. Un dels temes de l'àlbum *Barcelona* per al qual va escriure la lletra, *The Golden Boy*, està cantat a duo amb papers específics per al personatge masculí i femení respectivament.

*[amant de Rice], en Freddie realment gaudia amb la companyia d'ella. No deixava a un cantó les dones, en absolut. Volia que estiguessin presents en la seva vida. Jo mai vaig assistir a ninguna de les seves festes salvatges, però sí que vaig anar a alguns dels sopars que organitzava. Podien assistir vint o trenta persones, i la meitat o més sempre eren dones.*³¹

(Tim Rice)

El Freddie va elegir els estudis Town House del carrer Goldhawk (a l'oest de Londres). Li resultava fàcil arribar allà des de Garden Lodge. Aquest estudi de gravació, ja tancat, és un dels més famosos del Regne Unit. Fou construït l'any 1978 i va ser adquirit pel grup EMI/Virgin. Frank Zappa, Bryan Ferry o Tina Turner, entre molts altres, havien treballat allà. Va ser a Town House on Freddie experimentà amb el tema clàssic de The Platters *The Great Pretender*, del qual va fer-ne una versió. El single d'aquesta cançó, així com el vídeo promocional, era considerat per ell mateix com un resum de la seva trajectòria professional. Ell deia que la cançó expressava perfectament com li feia sentir realment el fet d'actuar sobre un escenari davant de milers de fans. La cançó comença dient *Oh yes, I'm the great pretender / Pretending that I'm doing well / My need is such I pretend too much / I'm lonely but no one can tell.*³²

The Town House Studios, al carrer Goldhawk, Londres (o)

El productor de *Barcelona* va ser David Richards, dels estudis **Mountain**³³ (Suïssa). Havia treballat amb Queen en els seus últims àlbums. Aquest tenia una tasca difícil: la Montserrat estava molt sol·licitada pels teatres i auditoris de tot el món i tenia l'agenda repleta per als pròxims cinc anys. Així que el gruix de la producció es va fer a distància. Al llarg de nou mesos en Freddie li anava enviant cintes amb els temes gairebé acabats (almenys l'estructura bàsica de la composició) amb la part que hauria de cantar la Montserrat feta per ell en falsetto.³³ Ella alternava les representacions a Viena amb actuacions a Barcelona i altres ciutats espanyoles. També va fer diversos concerts per televisió. Entre tot això, de tant en tant anava a Londres a gravar amb Freddie, però no podia deixar de banda el seu contracte amb el Teatro de la Zarzuela de Madrid on va tornar per cantar l'*Ermione* de Rossini.³⁴ No era la manera ideal de treballar, però el resultat de postproducció va ser impressionant.

L'àlbum sencer va gravar-se al llarg d'un període de 18 mesos entre el gener del 1987 i el juliol del 1988, entre els estudis Townhouse i els Mountain Studios, i fou produït per Mercury, Moran i Richards.³⁵

✍ Els **Mountain Studios**, a Montreux (Suïssa) són uns estudis de gravació actualment desplaçats a Attalens (Suïssa). Queen van comprar les instal·lacions l'any 1979 i les vengueren a David Richards al 1993. Allà hi han gravat i produït, no íntegrament, els àlbums *Jazz* (1978), *Hot Space* (1982), *A Kind Of Magic* (1986), *The Miracle* (1989), *Innuendo* (1991) i *Made In Heaven* (1995). La portada d'aquest últim àlbum mostra la silueta de l'estàtua de bronze que podem observar a la fotografia (p). Aquesta es va erigir enfront el llac de Ginebra, ja que fou el lloc on Mercury s'inspirà per a realitzar els seus darrers enregistraments. Va ser a Montreux on va fer les seves últimes gravacions, editades, per exemple, per a la cançó *Mother Love* d'aquest últim àlbum de Queen. Mostren una veu d'una persona malalta que es resigna a retirar-se. Quan canta *I've walked too long in this lonely lane / I've had enough of this same old game / I'm a man of the world and they say I'm strong / But my heart is heavy and my hope is gone (...)* podem percebre fins a quin punt forçava la veu per arribar a explotar al màxim tota la seva tessitura. El seu alè, mancat potser del suport físic que li atorgava en el passat un cos saludable, no va perdre l'energia ni el caràcter en cap moment.

LES CANÇONS

Barcelona (DEMO)

Aquesta fou la maqueta gravada pel Freddie. Enregistrada als Town House Studios (Londres) el 28 d'abril de 1987, conté una lletra alternativa i servirà perquè la Caballé conegui la cançó.³⁶ Observem com el motiu principal de la cançó és diferent a la melodia que destaca més del cor finalment gravat:

Barcelona (versió definitiva)

A continuació escoltem la intro de la versió editada (la que tots coneixem). La melodia de la demo està en segon pla, i la melodia principal d'aquest és la que finalment saltà a la fama:

Totes les veus d'aquest cor són les del Freddie Mercury superposades. Tenia una tècnica especial per a donar presència al cor: cantava cridant amb seguretat, sense allargar les notes innecessàriament. La melodia que correspon al tenor la cantava amb una veu extremadament trencada, com solia fer als directes quan cantava sol (tercera veu de la partitura). Les veus trencades donaven al seu cor una textura més metàl·lica i potent (per entendre'ns, més "Queen"). Combina aquesta tècnica amb uns "uuuh" molt seus.

LO - NA BAR-CE - LO - NA UH

BAR-CE - LO - NA BAR-CE - LO - NA UH

BAR-CE - LO - NA BAR-CE - LO - NA UH

BAR-CE - LO - NA BAR-CE - LO - NA UH

BAR-CE - LO - NA BAR-CE - LO - NA UH

LO - NA BAR-CE - LO - NA UH

CONTRABASSO

The image shows a musical score for a vocal ensemble and a double bass. It consists of eight staves. The top seven staves are vocal parts, likely for a choir or vocal ensemble, with lyrics in Catalan: "UH - UH BAF-CE - LG - NA BAF-CE - LG - NA UH UH". The bottom staff is a double bass line, labeled "Cb.", with a melodic line that starts with a low note and moves upwards. The music is in a key with two flats (B-flat and E-flat) and a 4/4 time signature. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings.

El contrabaix (a baix de tot) entra amb seguretat i comença a conduir l'estructura coral amb una línia melòdica preciosa.

Avancem uns segons: després del sostingut “*Viva!!!*” trobem la melodia de contrabaix que més impacienta a l'oient, que desenvoca en els “*Ah!*” que uns minuts més tard també seran el tancament majestuós de la cançó. Aquesta melodia apareix retocada a la intro i la original la podem sentir al final de la cançó:

Mercury & Caballé

VI-VA

S 22 AH AH AH!

S 22 AH AH AH!

A AH AH AH AH AH!

A AH AH AH AH AH!

T 8 AH AH AH AH AH!

T 22 AH AH AH AH AH!

B AH AH AH AH AH!

B AH AH AH AH AH!

Cb. 22

La Japonaise

Enregistrada el 9 de novembre del 1987. Mercury escrigué tota la lletra (la part en anglès i la part en japonès).³⁷

No és la primera vegada que el cantant mostra la seva admiració per la cultura i llengua japonesa. L'any 1975, després del llançament del seu àlbum *Sheer Heart Attack*, Queen va realitzar el seu primer *tour* a nivell internacional, que incloïa 8 actuacions per Japó durant la primavera d'aquest any. L'estada a Japó, i la gira en general, impactà molt els integrants del grup. L'any següent, amb la gira derivada del llançament d'*A Night At The Opera*, el grup repetí l'estada a Japó, també durant la Primavera, realitzant 9 actuacions. El públic japonès semblava fanàtic per Queen i responia molt bé en els directes (els japonesos semblen fanàtics per gairebé qualsevol cosa). La connexió entre el Freddie i els fans era sensacional, i acabaren la gira amb un amable record de Japó. Per a l'àlbum de 1976 *A Day At The Races*, Brian May va compondre el tema de tancament del disc: *Teo Torriate*. Aquesta cançó, amb una tornada en anglès i un altre en japonès, tenia com a objectiu ser cantada en els futurs concerts a Japó amb el públic nipó fent els cors.

The Fallen Priest

Titulat en un principi *Rachmaninov's Revenge*, aquest tema és on Mike Moran posa de manifest la seva traça com a arrangista. És una cançó difícil d'enregistrar, que requereix molt temps i paciència. Tota la instrumentació gira entorn un acompanyament continu de piano virtuós tocat pel mateix Mike.³⁸ La composició va passar a dir-se *The Duet* i, finalment, amb la lletra de Tim Rice, *The Fallen Priest*.³⁹

Aquest tema és el plat fort de l'àlbum. Amaga secrets d'autèntica arquitectura del so: la part que va del minut 4:52 fins al minut 5:15 conté com a base instrumental i coral una inversió del que ha sonat al minut 2:50 de la mateixa cançó. Observem primer el fragment del minut 2:50, quan el cor canta "to yourself...":

The musical score is written for Soprano, Piano, and Contrabass. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is 4/4. The Soprano part has the lyrics "To yo - UR - SELF BE TRUE". The Piano part features a complex, continuous accompaniment with many chords and moving lines. The Contrabass part provides a steady bass line.

Score for Tenor and Piano. The Tenor part has the lyrics "I AM A MAN OF GOD". The Piano part has a red vertical line indicating a section.

Fixem-nos amb la part del piano. La part que uns minuts més tard apareixerà invertida està marcada entre les línies vermelles.

Anem ara al minut 4:52: aquí l'acompanyament és una inversió de l'anterior fragment. Al seu torn, els 4 primers compassos d'aquesta part també són una inversió (els tercer i el quart són inversió del primer i el segon):

Score for Tenor, Piano, and Contrabass. The Piano and Contrabass parts have red brackets labeled "inversió" indicating inverted sections.

The image displays a musical score for a duet. The top system features a vocal line (T) and three piano accompaniment parts (P, P, and Cb.). The lyrics are: "Why do I be - lieve in you - you're des - troy - ing my world". The bottom system continues the vocal line (T) and piano accompaniment parts (P, P, and Cb.). The lyrics are: "Hold no - thing ba - a - ack give me all there is I want it all". The score is written in G major and 4/4 time.

Ensueño (sessió d'enregistrament)

En aquesta sessió als Town House studios (Londres, 14 de març de 1988) la Montserrat està a l'estudi amb el Mike Moran i un gran piano de cua. En Freddie i el David Richards controlen des de la cabina del tècnic de so cada moviment. Els comentaris que se senten són d'autèntics perfeccionistes.⁴⁰

Ensueño (versió definitiva)

Ensueño resulta ser el tema més senzill de l'àlbum (només piano i veus). En Freddie ens sorprèn cantant com un baríton (la Montserrat li demanà si podia cantar-la en la veu que li sortia quan parlava). El sentirem cantar en castellà amb un to viril que es va alternant amb la veu de la soprano dins una estructura ABA (A en tonalitat menor i B en major, com en moltes còpies espanyoles).⁴¹

The Golden Boy

No podia faltar un tema gospel. El cor d'aquesta joia està format per celebritats del món de la música entre les que figura en **Peter Straker**.⁴²

All God's People

The Golden Boy no era l'única cançó gospel que Mercury compongué per a l'àlbum: l'exòtica *Africa By Night* quedà finalment descartada, però fou convertida en un treball editat l'any 1991 per Queen: la curiosa *All God's People*.⁴³

Peter Straker és un músic d'origen jamaicà per al qual en Freddie havia produït un àlbum. Abans de col·laborar com a cantant a *The Golden Boy* havia aparegut al videoclip de *The Great Pretender*: tal com podem veure a la fotografia (q). És un dels transvestits que, junt a Roger Taylor, fingeix fer-li els cors al Freddie.

L'estil gospel va estar present al llarg de tota la carrera musical d'en Mercury. La culminació probablement ha sigut la cançó *Let Me Live*, de l'últim àlbum de Queen. A més, Jer Bulsara, la mare d'en Freddie, revelava que de totes les cançons del seu fill, la seva preferida era el clàssic gospel·lià *Somebody To Love* (1976), que també era la que més agradava a en Freddie.⁴⁴

Queen gravant els cors per a *Somebody To Love* (r)

Guide Me Home / How Can I Go On

Aquestes dues cançons apareixen perfectament unides a l'àlbum, i les lletres semblen estar relacionades (a la primera demana a l'estimat/estimada ajuda per a tornar a caminar amb seguretat i a la segona es pregunta com podrà continuar sense aquesta persona al seu costat).

Guide Me Home fou titulada originàriament *Freddie's Overture*, i és de les últimes composicions realitzades per al disc l'any 88.⁴⁵ *How Can I Go On* té una base rítmica més *pop*, i la brillant línia de baix elèctric és cortesia de John Deacon (baixista de Queen).⁴⁶

Com a final de l'àlbum van editar un collage (o popurri) amb els temes que el conformen. Mostra les entranyes del disc, deixant-nos sentir, en algunes ocasions, només les bases i els cors. Es tracta, més que d'un experiment d'estudi, d'un regal per als fans encuriosits per aquesta música.

Aquest collage final fou paradoxalment titulat *Overture Piccante*. Hi ha una part, però, que no s'ha sentit anteriorment durant el transcurs del disc: un rock a alta velocitat interpretat únicament pel piano i les veus superposades del Freddie. L'origen d'aquest fragment és l'enregistrament d'una sessió mig improvitzada que feren en Mike i en Freddie als Mountain Studios (Montreux) el 22 de juny del 1987. En Mike s'assegué al piano i en Freddie cantava improvisant paraules sovint indesxifrables. Se senten com riuen i fan broma. La versió editada per a *Overture Piccante* (minut 4:55 de l'audio 13) només conté uns cors especialment enregistrats per a l'ocasió, però manté la base del piano.⁴⁷

EN FREDDIE I LA SEVA MALALTIA

La manera com em deia això, saps... "Sóc seropositiu", va dir "i he desenvolupat la malaltia". Vaig dir: "però tu ets tan fort, segueixes cantant". I ell va dir: "sí, encara ho puc fer, però arribarà el moment en què ja no pugui fer-ho, i sóc conscient d'això. Vull que tu ho sàpigues, perquè és la meva obligació dir-t'ho".

*Flavors jo li vaig dir: "no, no és una obligació, però estic molt agraïda que m'ho hakis dit. Això vol dir que tinc la teva amistat i això és el més important de tot per a mi".*⁴⁸

(M. Caballé)

Va ser durant l'enregistrament de l'àlbum *Barcelona* que li confirmaren al Freddie les sospites de que era positiu en HIV. Un cop li mostraren les anàlisis, no li van poder dir amb seguretat quan de temps li quedava de vida (finalment foren quatre anys). Ell va arribar a pensar que aquest podria ser el seu últim treball, així que va fer tot el que podia perquè fos una obra mestra. Va ser-ho, però posteriorment encara va gravar a contra rellotge dos àlbums més amb Queen (i es quedà a meitat del tercer).⁴⁹

Al maig del 1987, després de la diagnosi de la sida, en Freddie s'anà de vacances a Eivissa, acompanyat pel Jim Beach, el Peter Freestone i d'altres. Per consell del seu metge a partir de llavors la part essencial del seu equipatge seria un farmaciola amb totes les seves medicacions. Durant aquella època se li havia format una ferida

molt lletja a la planta del peu dret que no se li curava bé. La molèstia el martiritzà durant la resta de la seva vida.⁵⁰

Ell era conscient de que la seva salut aniria deteriorant-se amb velocitat i que s'havien acabat les grans gires de Queen i els passejos per l'escenari. Tot i que la seva inspiració creativa estava més activa que mai, la seva energia física anava decaient.

El gener de l'any següent, abans de finalitzar les sessions de *Barcelona*, els membres de Queen es tornarien a unir a Townhouse per començar a gravar el seu nou àlbum (segons gran part dels fans un dels més impecables de la banda), que sortiria l'any 1989 amb el títol *The Miracle*. En

En Freddie (al mig) a Ibiza amb amics (s): el primer per l'esquerra és en Peter Straker i el segon per la dreta en Mike Moran

Roger, en John i en Brian eren conscients que estava greument malalt, els símptomes eren evidents, però la seva feina era l'únic que el feia realment feliç. El Freddie va reunir al grup per informar-los.⁵¹

*En primer lloc ens va dir "Probablement us adoneu de quin és el meu problema: la meua malaltia. Doncs això és tot. No vull que això canviï les coses... no vull que se sàpiga, no vull parlar-ne, només vull seguir endavant treballant fins que ja no sigui capaç de fer-ho." Crec que cap dels tres oblidarem mai aquell dia. Ens vam anar cadascú pel seu compte i ens vam acabar emborratxant fins quedar inconscients per algun racó.*⁵²

(Brian May)

La informació sobre la seva malaltia no es faria pública fins al 23 de novembre del 1991, quan es convocà una roda de premsa per a llegir una nota en nom de Mercury. Un dia després, el cantant moria a Garden Lodge envoltat dels familiars i amics més propers.

Posteriorment a la mort del cantant, Brian May, Roger Taylor i Jim Beach van organitzar el concert en tribut al Freddie en el qual es pretenia conscienciar la població sobre la SIDA. Per a distribuir els guanys recaptats en aquest concert es va fundar la *Mercury Phoenix Trust*, una ONG destinada a informar sobre la malaltia i combatre-la a nivell mundial.

Logotip de la ONG (t): el fènix és el famós disseny d'en Freddie

L'organització té una forta presència a països d'Àfrica i Àsia (no oblidem que en Farrokh Bulsara era africà de naixement).⁵³

PROBLEMES AMB LA VEU: LA NIT A BARCELONA

A Montjuïc durant el festival (u)

El 8 d'octubre del 1988 en Freddie arribà a Barcelona per participar en el gegantesc festival *La Nit*, celebrat als peus de Montjuïc a l'aire lliure. El motiu de la celebració era que Barcelona rebia la flama olímpica procedent de Seül. El Freddie i la Montserrat van fer *playback* amb la gravació de *Barcelona* i altres temes del seu àlbum. La magnitud de l'esdeveniment requeria un muntatge musical massa gran, molts assajos i potser el resultat amb música i veu en directe hauria quedat fluix. D'altra banda, en Freddie no podia cantar bé els aguts per un problema de **nòduls** a les cordes vocals⁵⁴.

⁵⁴ Els **nòduls** de les cordes vocals són creixements benignes d'una mena de cossos callosos a l'interior de la gola, causats per forçar la veu. Els teixits de les cordes vocals es van endurint conforme són més freqüents la creació d'aquests nòduls.

A l'esdeveniment hi van assistir 40.000 persones i va ser retransmès en directe. La filmació de la seva actuació va obtenir, a pesar de ser una gran pantomima en *playback*, un premi a Nova York (*Music Video of the Year*).⁵⁵

Molts fans de Queen han notat diferències entre les “tres veus d'en Freddie”: la dels 70, la dels 80 i la dels 90. La primera, més vidriosa i fina, oferia una melodia que alternava, gairebé sense percebre el canvi, el falsetto amb la veu aguda natural (escolteu els primers tres àlbums de Queen: *Queen*, *Queen II* i *Sheer Heart Attack*). La dels 80, en canvi, era més ruda, i arribava als mateixos aguts emprant molta més potència i una textura molt trencada. La capacitat pulmonar del cantant augmentà amb els directes i la seva complexió física va canviar, augmentant la massa muscular i el pes. Per una altra banda, als 80 en Freddie fumava i bevia molt més i això també li feu canviar la veu. La que sentim a les gravacions de 1990 i 1991, en canvi, ja mostra la veu d'un cos dèbil i extremadament prim, però amb una tècnica molt més acurada (hi ha qui parla dels últims discs com un *retorn als orígens*).

Podem percebre la qualitat de la seva veu escoltant els aguts en els treballs d'estudi: podia arribar a un *do de pit*, i a partir d'allà començava a utilitzar el falsetto. Podem sentir això clarament a diversos fragments de música de Queen. A *Bicycle Race* (1978), a la primera tornada: *I Want to ride my bicycle, I want to ride my bike, I want to ride my bicycle, I want to ride it where I like...*; o a *Flash* (1980), quan

canta: *He'll save with a mighty hand ev'ry man, ev'ry woman, ev'ry child with a mighty flash.*

Mai havia pres classes de cant, i una mala tècnica que l'obligava a forçar massa la zona del coll i carregar tota la potència amb el pit li va causar problemes a llarg termini. No obstant, l'evolució que va fer durant els 80 cap a una veu cada cop més trencada era, segons explicava ell mateix, buscada.

Durant la gira que seguí el llançament de *Jazz*, l'any 1978, el grup no va tenir períodes de descans i en Freddie desenvolupà el problema dels nòduls. Acabada la gira, després de 6 mesos de descans en que es recuperà dels nòduls, iniciaren la gira que actualment és considerada com una de les més llegendàries per la qualitat vocal que ofereix el cantant: un vibrato excel·lent i uns aguts impossibles. Existeix una filmació d'un concert benèfic d'aquesta gira a Hammersmith Odeon (1979) que, juntament amb altres famoses filmacions com les dels concerts a Montreal l'any 1981 són considerades els millors testimonis de la qualitat musical de Freddie Mercury i Queen en directe. Per l'altra banda, trobem gravacions com les de *Rock in Río* (1985) en les quals la veu d'en Freddie no estava en condicions d'oferir un directe.

PRESENTACIÓ DEL DISC

És molt ridícul quan ho penses; ella i jo junts. Però tenim la música en comú, i no importa el nostre aspecte o origen. Jo sempre he pensat, i continuo pensant, que la Montserrat és excel·lent i té una veu meravellosa. [...] Al principi pensava que només arribaria a gravar una cançó amb ella, però quan em va dir "fem un àlbum" vaig pensar "dèu meu, i ara que faré?" no se li diu que no a la Super-Diva... Vaig pensar que millor callar i posar-s'hi. Fra una fita diferent per assolir. Estic orgullós d'haver-ho fet. Ha estat totalment diferent al rock 'n' roll, ha sigut quelcom que requereix molta disciplina.⁵⁶

(F. Mercury)

La presentació i llançament del disc de Barcelona va tenir lloc el 10 d'octubre del 1988 al bar de la Royal Opera House de Londres. Es llançà a la venda un LP i un cassette de dues cares amb 8 títols (les 7 composicions seleccionades més el popurri final): A la cara A s'escolten *Barcelona*, *La Japonaise*, *The Fallen Priest* i *Ensueño*; a la cara B *The Goden Boy*, *Guide Me Home*, *How Can I Go On* i *Overture Piccante*. També es va editar una versió en CD, aleshores amb un consum més minoritari.

L'esdeveniment a Londres concentrà gent tant del món de l'òpera com del rock&roll. També es convocà la premsa general. Significaria la introducció de cada cantant en mons en que potser ningú els preveia mai.⁵⁷

Durant l'aperitiu que acompanyava la presentació del disc, els dos cantants van parlar així davant les càmeres:

Montse: - *Ell és un músic. Amb un músic em puc entendre molt bé. Quan toca el piano i crea totes aquestes meravelloses melodies i em pregunta: "Quina prefereixes, aquesta o aquesta altra?" Saps, la seva creativitat musical és tal... només quan ho veus de tan a prop, hi ha alguna cosa amagada molt forta dins, no sé ... [dirigint-se a ell] perdona que digui això -*

Freddie: - *No ho amago -*

Montse: - *Potser no [rient], però ell és tímid. Ser un compositor així és quelcom molt especial... [...]* ⁻⁵⁸

Al bar de la Royal Opera House (v)

EL LLEGAT

La gent diu que “Barcelona” és en determinats aspectes una cançó pop bastant trivial, que és falsa òpera. No ho és en absolut.

En altres circumstàncies, amb aquesta melodia, podria haver format part d’una òpera grandiosa.

*Ningú s’hauria rigut d’ella amb actitud condescendent.*⁵⁹

(T. Rice)

La cançó *Barcelona* fou presa com a himne principal dels Jocs Olímpics de Barcelona ‘92. En altres circumstàncies, Freddie Mercury i Montserrat Caballé l’haguessin cantat junts per inaugurar els jocs, però la mort d’ell el 24 de novembre de l’anterior any va fer que la diva no pogués cantar amb ell. Va cantar una sardana junt a Josep Carreras. Però el tema estrella fou el de Mercury. La popularitat de la

Caballé i Carreras als Jocs Olímpics de Barcelona ‘92 (w)

cançó fou tal que encara se segueix utilitzant com a himne per a la ciutat i com a símbol d'una Barcelona connectada amb el món i lloc de pas per a gent d'arreu del planeta. La lletra no només parla de l'experiència conjunta dels dos cantants, sinó que es pot extrapolar a qualsevol dels milions d'històries que han començat a Barcelona (*Barcelona! – It was the first time that we met / Barcelona! – How can I forget the moment that you stepped into the room you took my breath away!*). Amb aquesta lletra i melodia preciosa se'ns presenta una Barcelona que ha estat punt de trobada entre persones que, igual que els dos cantants protagonistes, pertanyen a mons a simple vista completament diferents. Una Barcelona amant de la festivitat, oberta i despreocupada que, tímidament, encara continua viva.

Com diu en Tim Rice, el valor que es dóna a una música canvia en el lloc físic i el moment històric en que es presenti. Poder gaudir d'una òpera romàntica i d'un concert de rock amb la mateixa facilitat pot dependre únicament del grau d'entrenament cultural que es tingui en un o altre context.

La Caballé amb els pares del Freddie el dia de la inauguració de l'estàtua a Suïssa (x)

La música d'en Mercury es va allunyar d'encasellaments fàcils. Rock, pop, funky, música disco, òpera, blues, gospel i fins i tot música africana ens sorprenen en la seva producció artística sense prejudicis ni intencionalitats rebuscades o fronteres absurdes: va compondre gospel sense ser cristià, i en una ocasió fins i tot va fer música aràb amb el piano (*Mustapha*, que introdueix l'àlbum de *Queen Jazz*, 1978). A *Barcelona* va cantar "operísticament" sense la tècnica típica dels tenors lírics, i la Montserrat va entonar la música sense renunciar a la seva tècnica de cant. Cadascú va mantenir el seu estil.

Posant per a la càmera durant la gravació del videoclip *Barcelona*

El disc *Barcelona* és, igual que la ciutat que li dóna nom, una fusió de cultures: es fan tasts per diferents gèneres i es canta en diversos idiomes. Però per a mi, el valor de la música d'aquest àlbum és, sobretot, poder portar a la pràctica una idea, un desig, un somni, amb un estil propi. Poder fusionar elements sense perdre mai el caràcter i la sensibilitat única que fan que una música sigui creació enlloc de reproducció.

La música de Mercury, és, sobretot, un himne al plaer de viure: viure fins l'últim moment creant, sense deixar mai de fer allò que un desitja fer. Les composicions d'en Freddie neixen de les pulsions més hedonistes de la ment humana; és una música que es deixa apreciar només de sentir-la, sense anteriorment conèixer-la, posant la pell de gallina a l'instant i en contextos molt diversos.

Cartell al barri de Gràcia, Barcelona (2)

***Que si la meva música se
seguirà escoltant amb el
temps? Se me'n fot!
Jo ja no seré aquí per
preocuparme'n!⁶⁰
(F. Mercury)***

Notes

¹ Brooks 2012: Pàgina 28

² Alier 2011: Capítol 1

³ Alier 2011: Capítol 1

⁴ Alier 2011: Capítol 1

⁵ Alier 2011: Capítol 1

⁶ Alier 2011: Capítols 2 i 6

⁷ Jones 2012: Capítol 2

⁸ Jones 2012: Capítol 2

⁹ Jones 2012: Capítol 3

¹⁰ Jones 2012: Capítol 3

¹¹ Jones 2012: Capítol 4

¹² Jones 2012: Capítol 5

¹³ Jones 2012: Capítol 6

¹⁴ Brooks 2012: Pàgina 5

¹⁵ Brooks 2012: Pàgina 5

¹⁶ Jones 2012: Capítol 23

¹⁷ Brooks 2000: Pàgina 11

¹⁸ Brooks 2000: Pàgina 11

¹⁹ Jones 2012: Capítol 23

²⁰ Jones 2012: Capítol 23

²¹ Brooks 2012: Pàgina 5

²² Alier 2011: Capítol 23

²³ Alier 2011: Capítol 23

²⁴ Jones 2012: Capítol 23

²⁵ Brooks 2000: Pàgina 13

²⁶ Brooks 2000: Pàgina 12

²⁷ Jones 2012: Capítol 23

²⁸ Brooks 2012: Pàgina 22-23

²⁹ Brooks 2012: Pàgina 37

³⁰ Brooks 2012: Pàgina 37

³¹ Jones 2012: Capítol 23

³² Jones 2012: Capítol 23

³³ Jones 2012: Capítol 23

³⁴ Alier 2011: Capítol 23

³⁵ Brooks 2000: Pàgines 12-13

³⁶ Brooks 2012: Pàgina 26

³⁷ Brooks 2012: Pàgina 26

³⁸ Brooks 2012: Pàgina 26

³⁹ Brooks 2012: Pàgina 26

⁴⁰ Brooks 2012: Pàgina 27

⁴¹ Brooks 2012: Pàgina 27

⁴² Brooks 2012: Pàgina 37

⁴³ Brooks 2000: Pàgines 12

⁴⁴ Jones 2012: Capítol 22

⁴⁵ Brooks 2012: Pàgina 27

⁴⁶ Brooks 2012: Pàgina 37

⁴⁷ Enregistrament de la jam session (22 de juny del 1987). Pujat el 06 d'abril de 2008,
<http://www.youtube.com/watch?NR=1&v=zcIkf9cbGvU&feature=fvwp>

⁴⁸ Entrevista a la televisió belga (11 de decembre del 2004). Pujat el 5 de juny del 2006, <http://www.youtube.com/watch?v=eWO8nNkVym4>

⁴⁹ Brooks 2012: Pàgina 5

⁵⁰ Jones 2012: Capítol 23

⁵¹ Jones 2012: Capítol 23

⁵² Jones 2012: Capítol 23

⁵³ Jones 2012: Capítol 25

⁵⁴ Jones 2012: Capítol 23

⁵⁵ Jones 2012: Capítol 23

⁵⁶ Brooks 2012: Pàgina 22

⁵⁷ Alier 2011: Capítol 23

⁵⁸ Presentació del disc a la Royal Opera House de Londres (10 d'octubre del 1988). Pujat el 15 d'octubre del 2008, <http://www.youtube.com/watch?v=2alO0G1B7kU>

⁵⁹ Jones 2012: Capítol 23

⁶⁰ Jones 2012: Capítol 19

Les cites de tots els personatges que apareixen al llibre, així com els diàlegs que mantingueren, han estat traduïdes de l'anglès al català.

La frase de la contraportada s'atribueix a Freddie Mercury en nombroses fonts. La més fiable és la de la seva web oficial *freddiemercury.com*:

http://www.freddiemercury.com/institutional/viewarticle?id_new=77

Imatges

- a) Terry O'Neill, Portada del disc *Barcelona*, 1987
- b) Terry O'Neill, fotografia de contraportada del disc *Barcelona*, 1987
- c) Fotografia de Montserrat Caballé de petita. Imatge extreta de Last.fm: <http://www.lastfm.es/music/Montserrat+Caball%C3%A9/+images/28378485>
- d) Fotografia de Montserrat Caballé de jove. Imatge extreta de Last.fm: <http://www.lastfm.es/music/Montserrat+Caball%C3%A9/+images/38814185>
- e) Relleu d'una paret a Ahura Mazda. Imatge extreta del blog d'Ana Vázquez: <http://www.bloganavazquez.com/tag/zoroastro/>
- f) Farrokh de petit, 1950. Fotografia extreta de Farrokh de petit. Fotografia extreta de JONES, Lesley-Ann: *Freddie Mercury, la biografia definitiva*. Madrid: Alianza editorial, 2012
- g) Primer grup d'en Freddie (The Hectics), Ca. 1958-62. Imatge extreta de Queenconcerts.com: <http://www.queenconcerts.com/live/freddie-mercury/early.html>
- h) Mick Rock, Sessió fotogràfica per a la portada de *Sheer Heart Attack* (Ca 1973-74). Imatge extreta de Fanpop.com: <http://www.fanpop.com/clubs/queen/images/31574487/title/1974-mick-rock-sheer-heart-attack-photo>
- i) Jim Beach, Brian May i Roger Taylor. Imatge extreta de: <http://queenrocks1971.blogspot.com.es/2010/08/sorprendentes-palabras-del-manager-de.html>
- j) Freddie Mercury i Peter Freestone. Imatge extreta de mr-mercury.co.uk: http://mr-mercury.co.uk/peter_Freestonequestionnaire.htm
- k) David Mallet, Videoclip de *Barcelona*, Pinewood Studios, UK, 1987
- l) *Single Barcelona / Exercises In Free Love*. Imatge extreta de mercadolibre.com: http://articulo.mercadolibre.com.ar/MLA-443967389-freddie-mercury-montserrat-caballe-barcelona-single-12-_JM
- m) © Mick Rock, Freddie i Mary, 1974. Imatge extreta de JONES, Lesley-Ann: *Freddie Mercury, la biografia definitiva*. Madrid: Alianza editorial, 2012
- n) David Mallet, Videoclip de *Barcelona*, Pinewood Studios, UK, 1987
- o) Frank Warner, Carrer dels Town House Studios. Imatge extreta de Google Earth: <http://www.panoramio.com/photo/12080280>
- p) Alison Staples, Estàtua de F. Mercury a Montreux. Imatge extreta del blog d'Alison Staples: <http://alison-staples.blogspot.com.es/2011/11/if-you-do-nothing-else-today-freddie.html>

- q) Peter Straker, Freddie Mercury i Roger Taylor, making-off del videoclip de *The Great Pretender*. Imatge extreta de Queenpoland.com:
<http://queenpoland.wordpress.com/foto/freddie-mercury-1987-1991/the-great-pretender-peter-straker-freddie-mercury-and-roger-taylor/>
- r) Vídeo de Queen durant l'enregistrament de *Somebody To Love*, Sarm East Studios, 1976. Imatge extreta de videoletras.net: <http://www.videoletras.net/lyric/somebody-to-love-queen/>
- s) Freddie amb amics, Hotel Pike's, Ibiza. Imatge extreta de: JONES, Lesley-Ann: Freddie Mercury, la biografía definitiva. Madrid: Alianza editorial, 2012
- t) Logotip de *Mercury Phoenix Trust*, dibuix original: Freddie Mercury. Imatge extreta de Queenonline.com: <http://www.queenonline.com/en/news-archive/the-mercury-phoenix-trust-is-now-on-twitter/>
- u) Gavin Taylor, Actuació a "La Nit", Barcelona, 1988.
- v) Presentació del Disc a Londres, filmat per la televisió britànica. Imatge extreta de la gravació:
http://www.youtube.com/watch?v=FLi_7VfJRL4&list=PLAEE3F8C86B50346D
- w) Olimpíades de Barcelona, 1992. Imatge extreta de todo-olimpiadas.com:
http://www.todo-olimpiadas.com/Activos/Barcelona%201992/pages/Jose%20carreras%20y%20Montserrat%20Caballe_jpg.htm
- x) Montserrat Caballé, Bomi Bulsara i Jer Bulsara, Montreux, 1996. imatge extreta de: JONES, Lesley-Ann: Freddie Mercury, la biografía definitiva. Madrid: Alianza editorial, 2012
- y) Freddie i Montserrat durant la gravació del videoclip *Barcelona*. Pinewood Studios, UK, 1987. Imatge extreta de:
<http://www.lastfm.es/music/Freddie+Mercury+&+Montserrat+Caball%C3%A9/+images/36648649>
- z) Sara Guasteví, Carrer de Goya, Barcelona, 2013

Fotografia de la portada: *The Guardian*, 2012.

Extreta de guardian.co.uk:

<http://www.guardian.co.uk/music/2012/sep/27/freddie-mercury-great-enigma?newsfeed=true>

**TOTES LES PARTITURES HAN ESTAT EDITADES
PER L'AUTOR AMB *FINALE NOTEPAD 2011***

FONTS

Bibliografia

ALIER, Roger: *La Caballé, diva per la història*. Barcelona: L'arca, 2011.

JONES, Lesley-Ann: *Freddie Mercury, la biografia definitiva*. Madrid: Alianza editorial, 2012.

LUPTON, Simon; BROOKS, Greg [edició i recopilació]: *Freddie Mercury: su vida contada por él mismo*. Barcelona: Robinbook, 2007.

BROOKS, Greg: *Barcelona – Special Edition* [llibret explicatiu]. EU: Universal International Music Bv., 2012. LC01846.

BROOKS, Greg: *Freddie Mercury – Solo* [llibret explicatiu]. EU: EMI Records Ltd., 2000. UK: 528 0472.

Discografia

MERCURY SONGS LTD.: *Barcelona – Special Edition* [llibret explicatiu]. EU: Universal International Music Bv., 2012. LC01846. Stereo, remastered.

MERCURY SONGS LTD.: *Freddie Mercury – Solo*. EU: EMI Records Ltd., 2000. UK: 528 0472. Stereo, remastered.

QUEEN PRODUCTIONS LTD.: *Innuendo*. EU: EMI Records Ltd., 1991

*M'estic iniciant en l'òpera ara.
Oblida el Rock and Roll !*

Freddie Mercury

Freddie Mercury i Montserrat Caballé
cantant conjuntament.

Com es van conèixer aquests
dos cantants?

Com van arribar a fer música junts?

Aquí podreu descobrir la història
sencera, així com els secrets que
amaga la música que van fer.

Un capítol essencial en la
història de la música moderna.

